

Broeder Martinus: emeritus

Marieke Boerefijn is geboren in 1978, het jaar dat Tiny Muskens in Rome benoemd werd tot hoogleraar aan het Pontificio Collegio Olandese. Muskens werd later bekend als bisschop van Breda door regelmatig en met veel succes God op de een of andere manier in het nieuws te brengen. Boerefijn bestudeerde zijn leven, schreef er haar proefschrift over en won er een prijs mee.

Muskens en Boerefijn

- Martinus Petra Maria (Tiny) Muskens (1935) was de negende bisschop van het bisdom Breda. Hij studeerde missiologie in Nijmegen. Zijn doctoraalscriptie en proefschrift gingen over Indonesië, waar hij acht jaar woonde en werkte als directeur van het Centrum voor documentatie van de Indonesische bisschoppenconferentie.
- Muskens werd in 1978 benoemd tot rector van het Nederlands College (Pontificio Collegio Olandese) in Rome. Daar bleef hij 16 jaar, en doceerde er ook kerkgeschiedenis aan twee internationale colleges.
- In 1994 benoemde paus Johannes Paulus II hem tot bisschop van Breda, als opvolger van mgr. Ernst. Deze wijdde hem op 26 november van dat jaar tot bisschop en tot zijn opvolger in de St. Gertrudiskerk in Bergen op Zoom.
- Nadat hij in 2001 getroffen werd door twee lichte herseninfarcten, besloot hij om zijn termijn tot 2010 niet vol te maken. Hij werd in 2006 opgevolgd door bisschop Hans van den Hende.
- Marieke Boerefijn (1978, Veenendaal) werkt als radio- en televisieverslaggever voor Omroep Brabant. Ze begon haar journalistieke carrière bij BN DeStem. Haar werk bij Omroep Brabant combineerde ze met haar studie theologie en religiewetenschappen aan de Universiteit van Tilburg. Boerefijn woont tussen Fijnaart en Willemstad. Ze is getrouwd en heeft een zontje.
- Marieke Boerefijn: Woordvoerder in Gods naam. Bisschop Muskens van Breda en zijn dialoog en confrontatie met moslims. Masterthesis Wereldreligies in Confrontatie en Dialoog. Faculteit Geesteswetenschappen, departement Religiewetenschappen van de Universiteit van Tilburg.

Muskens, de bisschop die zei dat armen best een broodje mochten stelen om de honger te stillen. De prelaat die zich uitsprak vóór condoomgebruik in Afrika. De man die zich hardop afvroeg waarom we God geen Allah zouden noemen, die het een goed idee vond om tweede pinksterdag voor het islamitische Suikerfeest in te ruilen.

Op deze man, alweer vier jaar met emeritaat, studeerde Marieke Boerefijn vorig jaar aan de Universiteit van Tilburg cum laude af. Ze spitste haar scriptie toe op diens dialoog en confrontatie met moslims. Twee weken geleden ontving ze de Bisschop Ernst Thesisprijs voor de beste afstudeerscriptie van het departement religiewetenschappen aan de faculteit geesteswetenschappen. De conclusie van haar scriptie: 'In de interreligieuze dialoog is hij gesprekspartner in naam van God en voor de katholieke kerk een pr-man in Godsnaam pur sang. De katholieke kerk zou hem dankbaar moeten zijn'.

Anno 2010 leidt bisschop Muskens een teruggetrokken leven tussen de benedictijner broeders in de Paulusgemeenschap in Teteringen. Vanwege de prijs wilde hij nog wel een keer een verslaggever en een fotograaf ontvangen. Met de vrouw die zijn leven als bisschop bestudeerde en beschreef.

Eerst even langs sigarenhandel de Compagnie aan de voet van de Grote Kerk in Breda. Of Tiny Muskens in zijn tijd als bisschop wellicht hier zijn sigaren kwam kopen? „Nou en of”, grijnst Anneke Bodar, terwijl ze een kistje Hajenius Senioritas uit een wand vol sigaren pakt. „Deze. Die verkopen we nauwelijks meer sinds bisschop Muskens hier weg is. Hoe is het met hem?

door
Leon Krijnen
leon.krijnen@bndestem.nl

Doe hem vooral de groeten. Hier, ik doe er nog een mooie sigaar bij.”

De rokertjes gaan mee naar aanleiding van een anekdote in de biografie van de bisschop. Over het bezoek van Pim Fortuyn. Muskens veert op en lacht als hij eraan herinnerd wordt.

Ooit nodigde hij Pim Fortuyn uit in het bisschoppelijk paleis aan de Bredase Veemarktstraat. De columnist van *Elsevier* arriveerde met een doosje sigaren.

„Dat viel me mee”, zegt Muskens, „maar nadat hij twee uur tegen me aan had zitten praten, nam hij zijn sigaren weer mee. Een erg vooringenomen man. Ik heb geen echt contact met hem gehad.”

Een opgewekte moslima, mét hoofd-doekje, komt koffie en koekjes brengen in zijn gezellige appartement op Zuiderhout in Teteringen. Muskens is twee dagen eerder van het oude hoofdgebouw verhuisd naar het nieuwe onderkomen. Zijn vaste chauffeur is nog steeds Mohammed Barahuti. Ook een moslim. „Een prima kerel. Het contact is gelukkig gebeven.”

Het is de elfde van de elfde als we op de koffie komen. De naamdag van de heilige Martinus, Sint Maarten. Broeder Martinus is zijn naam in het benedictijner klooster waar hij sinds vier jaar als 'regulier oblaat' een teruggetrokken leven leidt. Een oblaat is een geestelijke of leek die zich door een daad van toewijding verbindt aan een abdij en zijn leven probeert in te richten volgens de regels van Benedictus.

Op 11 december hoopt Petrus Maria Muskens 75 jaar oud te worden. Zijn patroonheilige, Sint Maarten, sneed zijn eigen mantel in tweeën voor een arme sloeber. Deze dag draaien we de rollen om. De wind snijdt door de botten als we van het oude hoofdgebouw naar het nieuwe appartement lopen. Muskens is

gekleed in een rode polo, met korte mouwen! De geest is nog scherp, maar het lopen gaat wat langzamer na de twee herseninfarcten die hem bijna tien jaar geleden troffen. „Ach, wat lichamelijke ongemakken”, wuift hij ze weg. Na enige aandrang mogen we hem de jas van de verslaggever, die eronder nog een gevoerd spijkerjack draagt, om de schouders slaan. Vanachter een raam klappen enkele broeders lachend in hun handen. „Zo loopt hij nou altijd naar buiten”, moppert de benedictijn die binnen de jas aanpakt, „en dat met dit weer!” Het appartement is voor het grootste gedeelte werkkamer, bibliotheek. Honderden boeken, tientallen parafernalia. Ze ademen de geest van zijn carrière, van zijn leven. Wetenschappelijke werken over allerlei godsdiensten, katholieke heiligenbeelden, afbeeldingen uit de Koran. Er staat ook een keurig gelabelde ladecast, gevuld met een schat aan gegevens over zijn tijd in Indonesië. Op dat land promoveerde hij in 1969 met een proefschrift van zeshonderd pagina's dik. In de Volkskrant werd het destijds als volgt bejubeld: 'Eindelijk een goed boek over Indonesië'. De in kerkelijke en wetenschappelijke kringen alom geprezen dissertatie resulteerde in een missie van acht jaar in Indonesië.

Op een boekenkast staat een boeddha, op de vensterbank een beeld van Shiva als Nataraja, de kosmische danser. Deze verzameling symbolen geeft aan waar de mens Muskens voor staat: voor het streven naar vreedzame integratie. Integratie van niet-gelovigen met alle gelovigen - wat ze ook geloven.

Aan de manier waarop ze met elkaar praten, is te zien dat het klikt tussen Muskens en Boerefijn. Ze vullen elkaar naadloos aan, lachen om elkaars opmerkingen. Boerefijn heeft haar afstudeerscriptie opgedragen aan haar schoonvader, Theo Joachems. Tijdgenoot en klasgenoot van Muskens, bijna zeventig jaar geleden op kostschool De Ruwenberg in Sint Michielsgestel. Als de bisschop emeritus de door Marieke meegebrachte babyfoto's aandachtig bekijkt, is heeft hij veel weg van een gewone Brabantse opa die van zijn kleinzoon geniet.

De vraag waarom Boerefijn Muskens heeft bestudeerd, is daarmee nog niet beantwoord. Er liggen twee grote passies aan ten grondslag: journalistiek en theologie. „Toen ik nog bij jullie werkte”, legt de voormalige BN DeStem-collega uit, „en daarna bij Omroep Brabant, zag ik de aandacht voor religie dalen. Geloven werd als achterhaald gezien, de kerken bleven maar leeglopen, dus was het niet actueel meer.”

Door de gebeurtenissen op 11 september 2001 zouden de journaliste en de bisschop later elkaars pad kruisen. Vanaf die dag was de vraag naar de relatie tussen extremisme en geloof namelijk weer actueel. Boerefijn: „Opeens was er weer journalistieke interesse in godsdienst en samenleving. Daarbij ging het natuurlijk voornamelijk om de islam. In de politiek en in de media werd de aandacht voor de integratie van allochtonen met een islamitische achtergrond zo ongeveer het belangrijkste onderwerp.”

Marieke Boerefijn somt een riedel publiciteit op: „In alle kranten, van links tot rechts. In alle weekbladen en maandbladen, van *Vrij Nederland* tot de *Libelle*. Op de televisie, van Pauw en Witteman,

De koffie wordt geserveerd in de werkkamer van broeder Martinus.